

τοῖς ἄλλοις τὴν πλατωνικὴν δόξαν τὴν διαστελλούσαν δύο εἶδη ψυχῆς, τὸ μὲν θεῖον τὸ δὲ θνητόν, καὶ πρεσβεύουσαν ὅτι τοῦτο τὸ κατώτερον εἶδος, τὸ ἄλογον, ἐστὶ τὸ δι' οὗ ἁμαρτάνομεν, τὸ δὲ ὄντως θεῖον καὶ λογιστικὸν ἢ νοητικὸν παραμένει ἀείποτε διαυγές, ὅπως καὶ ἡ ἀρχικὴ αὐτοῦ πηγὴ. Ἐννοεῖται ὅτι τὰ φυσικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ταῦτα δόγματα τὰ παραχθέντα ἐκ τοῦ πνεύματος τῆς μεταρρυθμίσεως δὲν ἦσαν ἐπιτήδεια νὰ πείσωσι τὸν ἀμαθῆ τῶν Ἰγνατιανῶν ὄχλον. Πολλοὶ δὲ τῶν περὶ τὸν βασιλέα γινώσκοντες τὴν ροπὴν ἣν εἶχε νὰ γλευάζῃ τὰ σπουδαιότερα τῶν πραγμάτων καὶ ἐνεργοῦντες κατ' εἰσήγησιν τῶν Ἰγνατιανῶν παρέστησαν αὐτῷ τοὺς λόγους τοῦ Φωτίου ἐπὶ τὸ κωμικώτερον. Ἰδίως λέγεται ὅτι ὁ πρωτασηκρητὴς ἀπελθὼν εἰς τὸν βασιλέα τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ πατριάρχης εἶπεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι δύο ψυχὰς οἱ δοῦλοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἤρχισαν νὰ ζητῶσι διπλὴν τῆς προτέρας κατὰ μῆνα τροφοδοσίαν, λέγοντες «ὡς ἡμεῖς ἠλπίζομεν μίαν ψυχὴν ἔχειν καὶ ἀνελαμβάνομεν ἐκάστῳ μηνὶ ἅμα ἀνά μωδίους δύο· νῦν δέ, ὡς διδάσκει ἀναφανδὸν ὁ πατριάρχης, δύο ψυχὰς ἔχει ἕκαστος, καὶ δεῖ ἄλλους δύο μωδίους προσθεῖναι ἡμῖν». Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐγέλασε καὶ ἐρωτήσας ἂν τῷ ὄντι οὕτω δογματίζει ὁ Χαζαροπρόσωπος (ἀποδίδων ἄδηλον διατί τὸ κομψὸν τοῦτο ἐπίθετον εἰς τὸν Φώτιον) ⁽¹⁾, προσεκάλεσεν εὐθύς τὸν πατριάρχη καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν τοῦτον προσποιούμενος τὸν θυμωμένον «οὕτω δογματίζεις, ὦ Μαρζούκα, δύο τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ψυχὰς;» Τὸ νέον τοῦτο χαριεὶν προσηγόρημα ἐσημαίνει, ὡς βεβαιούσι, κύων ἔλκων δέρμα. Καὶ ὁ μὲν πατριάρχης, συνηθισμένος ὢν εἰς τὰς τοιαύτας χαριεντολογίας τοῦ Μιχαήλ, ἔδωκεν ἐκ τοῦ προχείρου τὰς ἀναγκαίας ἐξηγήσεις. Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον, ἐπειδὴ οἱ σεισμοὶ ἐξηκολούθουν, ὁ ὄχλος κατεβόα ὅτι δὲν θέλουσι παύσει, ἐὰν δὲν ἐπιστρέψῃ ὁ Ἰγνάτιος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Μιχαήλ, ὅστις ἐντελῶς ἠδιαφόρει καὶ περὶ τοῦ Ἰγνατίου καὶ περὶ τοῦ Φωτίου, ἤρχισε νὰ πείθεται ὅτι ἡ κατακραυγὴ ἐκείνη δύναται ν' ἀποβῇ ἐπικίνδυνος, διότι τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀναιδῶς ἐκήρυττεν «ὅτι ἐμὸς μὲν πατριάρχης ὁ Θεόφιλος», δηλαδὴ ὁ περίφημος σάτυρός του ὁ ἐπικαλούμενος Γρῦλος), προσεπιλέγων «ὁ Φώτιος δὲ τῷ Καίσαρι (ἦτοι τῷ Βάρδα), καὶ τοῖς χριστιανοῖς ὁ Ἰγνάτιος καθέστηκεν». Ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ Βάρδας ἀρχίσας ν' ἀνησυχῆ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐνέδωκεν εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ Ἰγνάτιος ἀπὸ τοῦ ἀσύλου εἰς ὃ εὐρίσκετο κεκρυμμένος καὶ ὑπέσχετο ὅτι δὲν θέλει παρενοχλήσει οὔτε αὐτὸν οὔτε ἐκεῖνον παρὰ τῷ ὁποίῳ ἐκρύπτετο. Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τῶν πνευμάτων καὶ τῶν πραγμάτων, ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ 861 ἐπέστρεψεν ὁ Ἰγνάτιος εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἀπῆλθεν ἀνενόχλητος εἰς τὴν ἰδίαν μονήν. Ἄλλ' ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπομένου ἔτους ἔμελλον νὰ δεινωθῶσιν ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς ὀριστικωτέρας ἐπεμβάσεως τοῦ ἀρχιερέως τῆς Ρώμης.

Τῶντι ὁ πάπας Νικόλαος ἐπληροφορήθη τὰ κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνθετον διατρέξαντα ἀπὸ διαφόρους πηγὰς· ἀπὸ τοὺς περὶ τὰ τέλη τοῦ 861 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 862 ἐπιστρέψαντας εἰς Ρώμην τοποτηρητὰς αὐτοῦ· ἀπὸ τὸν μετ' ὀλίγον ἀφικόμενον αὐτόθι βασιλικὸν γραμματέα Λέοντα, τὸν κομίσαντα τὰ πρακτικὰ τῆς συνόδου καὶ ἐπιστολὰς τοῦ τε βασιλέως Μιχαήλ καὶ τοῦ πατριάρχου Φωτίου· τελευταῖον ἀπὸ τὴν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰγνατίου διαμαρτύρησιν, ἣν προσηγάγεν ὀπωσοῦν βραδύτερον

(1) Ὑπάρχει τις παράδοσις παρὰ τοῖς Λατίνοις ὅτι ὁ Φώτιος κατήγετο ἀπὸ Χαζάρων, λαβοῦσα ἴσως ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Χαζαροπρόσωπος, δι' οὗ ὁ Μιχαήλ Γ' σκωπτικῶς μόνον ἐκάλεε τὸν Φώτιον.

